

Nyhedsbrev No. 2 – 2019

- Der ér fisk i Østersøen
- Landbruget står (måske) for skud
- Den grønne ø og folket
- 20% økologisk – skal hjælpes
- Ny regering og LAG'erne
- LAG-sekretariatet har fået ny adresse
- Ét år tilbage i denne omgang med LAG- og FLAG-ordningerne
- Næste ansøgningsfrist

Dato: 10. juli 2019

Der ér fisk i Østersøen

Vi kender historien om sælernes hærgen i farvandene omkring Bornholm og Christians Ø. Især torskefiskeriet er ramt, og torsken i den østlige del af Østersøen har det rigtig skidt. LAG-sekretæren var derfor spændt på deltagelsen i et par Folkemødearrangementer der handlede om Østersøens miljø og fiskebestandene. Og der var faktisk et par positive historier vedr. fiskebestandene. Iflg. sektionsleder ved DTU-Aqua Maria Storr-Paulsen har Østersøens 6 sildestammer det rigtig godt. Brislingen stortrives og endvidere er der rigtig godt med rødspætter. LAG-Bornholm drømmer om at én eller flere af de få erhvervsfiskere der trods alt stadig er på Bornholm; ser på de muligheder der kunne være ved et fiskeri efter disse arter. Der skal tænkes nyt og anderledes – og rigtig meget i oplevelsesøkonomi hvis det skal være økonomiske bæredygtigt. "Fra hav til mave" var der et vestjysk initiativ der en gang slog sig op på. Med inspiration fra landbrug og gårdbutikker, kunne vi forestille os en eller to fiskere der gik sammen med nogen fra restaurationsbranchen og udviklede et forretningsgrundlag hvor der sikres kvoter på ovenstående arter, samarbejdes om at udvikle produkter (kan være i såvel restaurant som småforarbejdning) og arbejdes med nye ejerskabs- og afsætningsformer. Hvem kommer først med en forretningside der alene baserer sig på de lokalt fangede fisk der trods alt stadig er der?

LAG-Bornholm har midler indenfor det maritime område til at støtte et sådant projekt.

Foto's: De små kuttere ligger stadig i de Bornholmske havne, men havfrisk fisk har det svært og fokus bør i højere grad være på den samlede værdikæde, - fra fisken hives op af Østersøen til den ender på tallerkenen

Landbruget står (måske) for skud

Klima var folketingsvalget helt store tema. Især blev der talt rigtig meget om at de to sektorer landbrug og transport, hidtil har været nærmest friholdt for klima-krav, - og nu står de for skud. Det synes oplagt at landbruget på Bornholm går offensivt ind i den kamp.

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne:
Europa investerer i landdistrikterne

Den Europæiske Union
Den Europæiske
Hav- og Fiskerifond

Dansk Landbrug har på det seneste selv været ude med særdeles offensive udmeldinger hvor de lover at producere co2-neutralt i 2050, - og det er jo særdeles spændende udmeldinger. Men... der er altid et men☺. De progressive udmeldinger blev fulgt op af krav om at der skal puttes en masse forskningsmidler i landbruget – fordi vi får brug for teknologier der ikke findes i dag! LAG-sekretariatet tænker at vi måske godt kan komme rigtig langt med den viden vi allerede har, - og især har vi mulighed på Bornholm for at gå foran og vise én vej i den store nødvendige omstilling. Vi skal have overbevist Danish Crown om at slagteriet på Bornholm skal have status af et "udviklingslagteri" (på samme måde som vores sygehus er et "udviklingshospital"). Der skal indrettes en afdeling for forarbejdning, således at værditilvæksten øges markant. Det vil gøre slagteriet mindre afhængig af mængderne. Populært sagt skal vi kunne producere den halve mængde til den 3-dobbelte pris. Ø-grisen skal være basisproduktet – minimumstandard, og herfra udvikles en række specialprodukter hvis brand vil kunne være rigtig stærkt. Ø-grisens foder er selvfølgelig baseret på 100% lokalt dyrket proteinfoder (garanteret GMO-frit). Det betyde en nedgang i tons – men en vækst i kr. – og især en styrkelse af vores Ø-økonomi. Afledt vil det betyde en stor reduktion af øens co2-bidrag, mindre udledning af kvælstof til Østersøen, mindre forbrug af importeret gødning og mindre forbrug af sprøjtegifte.

Den grønne ø og folket

Kommunalbestyrelsen har på deres sidste møde før sommerferien vedtaget deres handleplan for indsatsen under visionen Bright Green Island. I handleplanen vælger man at udpege 4 "fyrtårne" for kommunen. De 4 fyrtårne er: Co2-neutral el-produktion i 2025, Affaldsfri i 2032, 20% økologisk jord og Grøn mobilitet. At udpege "Fyrtårne" kender vi jo rigtig godt fra LAG-arbejdet. Dermed gives mulighed for at fokusere og forfølge et antal begrænsede særlige udviklingsområder med stort potentiale; - som LAG-Bornholm eksempelvis har gjort det indenfor de lokale fødevarer og det bornholmske kunsthåndværk. Men, - når vi taler om Bright Green Island har vi - som det dog også fremgår af den samlede handleplan – et langt større ansvarsområde. Her skal vi i gang med det nogen har italesat som "*den store omstilling*". For at redde kloden skal vi grundlæggende ændre adfærd og som minimum leve op til FN's 17 verdensmål, til Klimaaføtalen i Paris, osv. Som led i udviklingen af visionen for Bright Green Island arbejdes der med såkaldte "Bornholmermål" & "Bornholmernes mål". Med vedtagelsen af kommunens handleplan er de centralt udpegede 8 Bornholmermål stadfæstet, - men hvordan vi kommer videre med *Bornholmernes mål* står noget mere hen i det uvisse. Jovist: Bornholmermål nr. 8 tilsiger at alle skal være med...og der tales om grøn dannelse, formidling i det off. rum samt involvering af borgerne i tilbud om grønne indsatser indenfor jobcenteret og sundhed. Igennem de seneste 5-10 år har vi været vidne til et par meget store borgerinddragelsesprocesser. Der har været udvist en meget stor velvilje fra bornholmernes side til at ville fællesskabets bedste. Først lykkedes det Anders Wik m.fl. at samle små 500 bornholmere i Kyllingemoderen for at drøfte vores fælles fremtid – ud fra en klar dagsorden om fællesskab og fælles ansvar. Hvem husker ikke sloganet "Snestorm hele året" – med slet skjult henvisning til, at der under den store snestorm i 2010 virkelig vist fællesskab på øen. For et par år siden gennemførte borgmesteren så et lignende initiativ med stormøder i Kyllingemoderen og på det gamle gymnasie. Igen var der massiv opbakning fra bornholmernes side. Men – begge initiativer efterlod desværre også en noget forvirret flok af handlingsorienterede energiske bornholmere der ikke rigtig kan

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne:
Europa investerer i landdistrikterne

Den Europæiske Union
Den Europæiske
Hav- og Fiskerifond

forstå, hvorfor man ikke bare kan komme i gang med de mange gode forslag og ideer til "her og nu" handlinger. At inddrage folket kan være en sædeles vanskelig sag at håndtere. Men uden den brede folkelige forankring bliver visionen for den grønne ø meget vanskelig at gennemføre. Spørg bare Søren Hermansen fra Samsø Energiakademi. Han er - om nogen - ekspert i folkelig forankring. Læs selv:

<https://www.altinget.dk/artikel/danmarks-hemmelige-klima-superhelt-om-den-groenne-omstilling-vi-har-ikke-laert-en-skid>

20% økologisk - skal hjælpes

I ovenstående Handleplan 1919-2020 for Bright Green Island og de 8 Bornholmermål er bl.a. fremhævet, at kommunen vil arbejde for at sikre at 20% af øens landbrugsareal omlægges til økologi. De kommunalt ejede jorde - typisk jorde der er udlagt til fremtidig byudvikling, udgør ca. 220 ha. Samlet er der på Bornholm ca. 33.000 ha landbrugsjord. Hvis 20% af denne skal dyrkes økologisk kræver det altså ca. 6.600 ha. Heraf batter de kommunale jorde således ikke ret meget, - men det har naturligvis stor signalværdi. På landsplan har andelen af økologisk dyrket areal aldrig været større, og for nylig kunne man læse i Børsen, at det økologiske landbrugsareal nu overstier 10% af det samlede danske landbrugsareal. På Bornholm har vi vist nok lige passeret 5%, - så her halter vi altså bare godt og grundigt bagud. Et samarbejde mellem LAG-Bornholm, Danmarks Naturfredningsforening afd. Bornholm og den unge forening ØkoBornholm vil hen over efteråret igangsætte et initiativ, der har som mål at der etableres en økologisk jordbrugsfond efter forbillede fra Samsø Økologisk. Vi vil gerne tilbyde almindelige mennesker at investere i øens jordbrug for at understøtte den økologiske omlægning. Arealmæssigt har det næppe heller den store betydning, - men formålet med en lokal økologisk jordbrugsfond er langt bredere. Vi vil gøre det nemt for unge nyuddannede øko-landmænd at komme til Bornholm. Vi vil knytte tættere bånd mellem producenter og forbrugere via fælles ejerskab. Og endelig vil vi gøre en aktiv indsats for at synliggøre økologien på øen, således at interessen og forståelsen for den økologiske produktionsform øges.

Ny regering og LAG'erne

Danmark har fået en ny regering, og det kan måske få en positiv effekt for LAG'erne. I hvert tilfælde har de regeringsbærende partier op til valget lovet at LAG'erne ville få tilbageført den besparelse der ramte os i 2017 som følge af den såkaldte "Landbrugspakke". Kontakt betød det at vi i blev skåret med 300 t. kr. pr. år fra 2017 til 2019. Ingen tvivl om at vi godt kunne bruge de penge på øen. Statistikken for LAG-indsatsen taler for at hver investeret kr. under LAG-ordningen er givet rigtig godt ud.

LAG-sekretariatet har fået ny adresse

Kontoret er flyttet til tilbage til Gudhjem. Efter 4 gode år på Møbelfabrikken i Nexø er LAG-sekretariatet atter tilbage i Gudhjem. Denne gang er adressen Åbogade 7, 1. sal 3760 Gudhjem. Også kaldet "Gudhjem Universitet". I 2015 flyttede LAG-kontoret sammen med Energitjeneste til Møbelfabrikken hvor vi sammen udgjorde stammen i et kontorfællesskab med 5 arbejdsstationer. Men desværre måtte Energitjenesten lukke pr. 1. januar 2019 - og siden har der været en række ind- og udflytninger i kontorfællesskabet kulminerende med at LAG-sekretæren var eneste mand tilbage ved udgangen af maj.

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne:
Europa investerer i landdistrikterne

Den Europæiske Union
Den Europæiske
Hav- og Fiskerifond

Ideen med at være på et kontorfællesskab er netop et fællesskab – og derfor gav det ikke rigtig mening fortsat at køre ca. 50 km dagligt frem og tilbage til Nexø. Årligt spares der nu 7-8.000 km og den deraf afledte co2-udledning. *Universitetet* i Gudhjem ligger i 3 min.'s gå-afstand fra sekretærens hjemmeadresse.

Foto's: Gudhjem Universitet – 2 lokaler: Et mindre "delekontor", samt et mødelokale med plads til 12-16 mødedeltagere

Èt år tilbage i denne omgang med LAG- og FLAG-ordningerne

30. juni 2020 er absolut deadline for ansøgninger under LAG- og FLAG-ordningerne i denne periode. Dernæst vil det gå 1-2 år før der atter vil kunne søges om tilskud til udviklingsprojekter. LAG-Bornholm har således ét år tilbage til at komme i mål mht. fuldførelse af den udviklingsstrategi der blev godkendt tilbage i 2015 og 2016. I udviklingsstrategien fokuseres tematisk på bio-, oplevelses- og maritim økonomi indenfor det jobskabende, samt styrkelse af lokal identitet og sociale mødesteder til styrkelse af livskvaliteten på Bornholm. En række af de opstillede mål i strategien er for længst nået, så det er svært at være utilfreds. Bevidst valgte vi fra starten at bygge videre på mange års erfaringer indenfor fødevarerudvikling og det bornholmske kunsthåndværk, suppleret med den aktuelle fokus på outdoor-aktiviteter. Kun på ét punkt kniber det alvorligt, - og det er indenfor fiskeriet. Vi har tidligere peget på ubalancen i Østersøens økosystem som den helt store udfordring, - og vi ville meget gerne have haft mulighed for at være med i internationale samarbejdsprojekter med fokus på dette. Desværre valgte man i Erhvervsministeriet at alle Fiskeri-LAG-projekter skal være dokumenteret jobskabende, - og det er bare ikke nemt på den korte bane. Nu håber LAG-Bornholm at der i den kommende periode bliver åbnet for a) at Bornholm stadig får lov til at være en del af den danske FLAG-ordning; b) at der i forbindelse med FLAG-ordningen gives muligheder for at støtte projekter der kan medvirke til at genoprette Østersøens øko-system.

Næste ansøgningsfrist

Næste ansøgningsrunde har frist til aflevering af ansøgninger er d. 16. august 2019. De indkomne ansøgninger vil blive behandlet på LAG-Bornholms bestyrelsesmøde d. 5. september 2019. Næstfølgende ansøgningsrunde vil være primo januar 2020.

Det er Erhvervsstyrelsen der melder ansøgningsfrister ud, hvorefter LAG-Bornholms bestyrelse beregner sig ca. 4 ugers sagsbehandlingstid (2-3 uger før bestyrelsesmødet og én uge efter). Erhvervsstyrelsens sagsbehandlingstid er normalt 4-8 uger. Alle ansøgninger sker elektronisk via PROMIS. Find det via www.livogland.dk, eller kontakt LAG-sekretær Hans Jørgen Jensen pr. tlf. eller mail: hjj@lag-bornholm.dk.

P.t. er der ca. 380.000 kr. under landdistrikter og forventeligt ca. 400.000 kr. under det maritime til rådighed for ansøgningerne i august.

Se www.lag-bornholm.dk for yderligere oplysninger

Følg os på facebook: <https://www.facebook.com/LAG-Bornholm-350231061808504/>

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne:
Europa investerer i landdistrikterne

Den Europæiske Union
Den Europæiske
Hav- og Fiskerifond